

Til Utdannings- og forskningskomiteen

Vår dato: 20.10.2021
Deres dato: [Deres dato]
Vår referanse: 20.10.21/EL
Deres referanse:

Høringsinnspill til Statsbudsjettet 2022 fra NHO Mat og Drikke

NHO Mat og Drikke er den største arbeidsgiver- og næringspolitiske organisasjonen for mat-, drikke- og bionæringene i Norge, og er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Vi organiserer mer enn 1800 virksomheter med over 40 000 sysselsatte innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting.

NHO Mat og Drikke har følgende hovedbudskap til budsjettforslaget:

- Styrket satsning på grunnopplæringen gjennom midler til skoleverkstedene, særlig fag- og yrkesutdanningen.
- 3 mill. kroner bør stilles til rådighet for en rekrutteringskampanje for fagarbeidere til mat- og måltidsbransjen.
- En mer ambisiøs opptrappingsplan med mål om 50 000 studieplasser i fagskolen i 2030.
- Et Bransjeprogram for kompetanseutvikling i landbruks-, skogbruks- og gartnerinæringene.
- Midler til Forskningsrådet som muliggjør løpende søknadsbehandling, utvikling av tilbud i skjæringspunktet forskning, utvikling og kommersialisering og et styrket tilbud for å hjelpe bedrifter som ikke selv har den nødvendige kompetansen til å gå i gang med et forsknings- eller innovasjonsprosjekt.

Programkategori 07.20 - Grunnopplæringa

NHO Mat og Drikkes medlemsbedrifter melder hvert år i NHOs Kompetansebarometer at faglært arbeidskraft innen håndverk og tekniske fag er den kompetansen de har aller mest behov for. Derfor er vi glad for at det i statsbudsjettet er foreslått en rekke tiltak som skal øke gjennomføringen i disse utdanningene, og gjøre det lettere for unge og voksne i og utenfor arbeidslivet å tilegne seg et fag- eller svennebrev. Ønsket om økt fullføring må allikevel ikke gå foran behovet for kvalitet i fagutdanningene. *Skoleverkstedene i grunnutdanningen*

Fagfornyelsen med nye læreplaner i grunnskole og videregående opplæring skal fokusere mer på praktisk læring. Mat og helse, kunst og håndverk og det nye valgfaget praktisk håndverksfag er eksempler på fag hvor elevene skal arbeide mer praktisk. Denne viktige intensjonen er heller ikke i dette forslaget til budsjett fulgt opp med midler til hverken kartlegging av behov, eller til opprusting av skoleverkstedene.

Også i videregående skole er det et stort behov for oppgradering av verkstedene og midler til råvarer og materialer for bearbeiding i verkstedene.

"Uten fagarbeidere – ingen matnasjon"

Mat- og måltidsbransjen har behov for et løft i rekrutteringen, noe det regjeringsoppnevnte Rådgivende utvalg for rekruttering til mat- og måltidsbransjen foreslo som et sentralt tiltak i rapporten *"Uten fagarbeidere – ingen matnasjon"*. I RNB2021 ble det bevilget 2 millioner kroner til oppstart av en rekrutteringskampanje. Rekruttering til yrkesfagene er en utfordring for mange bransjer, men mat- og måltidsbransjen har særlige utfordringer. NHO Mat og Drikke mener det bør bevilges 3 millioner kroner i 2022 til drift av en flerårig rekrutteringskampanje.

Programkategori 07.40 Høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolen er i dag, og vil fremover bli en stadig viktigere brikke i å redusere det udekkede behovet for kompetanse. Hele 7 av 10 av medlemsbedriftene i NHO Mat og Drikke forventer en økning av behovet for fagskoleutdannede de nærmeste årene. Men mange sliter med å få tak i denne kompetansen. Det er alvorlig for konkurransekraften til bedriftene. NHO Mat og Drikke mener man må legge Fagskolerådets anbefaling til grunn, og legge til rette for en opptrappingsplan hvor man har 50 000 studieplasser i 2030.

Programkategori 07.50 - Kompetansepolitikk og livslang læring

Treparts Bransjeprogram for kompetanseutvikling. Det foreslås 60 millioner til videreføring av 8 eksisterende og opprettelse av ett nytt Bransjeprogram i 2022. NHO Mat og Drikke mener at man må øke den totale rammen til bransjeprogrammene til 160 millioner kroner, opprette nye Bransjeprogram der det er behov, og sørge for at de bransjeprogrammene som har størst behov, får tildelt størst andel av midlene.

Det er stort behov for et *Bransjeprogram for kompetanseutvikling i landbruks-, skogbruks- og gartnerinæringen.* Næringene er i stor omstilling og i vekst, blant annet som følge av større produksjonsenheter, robotisering, digitalisering, bærekraft, sirkulærøkonomi og gjenbruk. Dette er bransjer vi mener vil spille en nøkkelrolle for fremtidig verdiskaping basert på norske råvarer av høy kvalitet til utvikling av nye produkter og gjennom en stadig mer miljøvennlig produksjon. Vi ser at dette har stor innvirkning på behovet for etter- og videreutdanning i næringene. Antall årsverk er nå i overkant av 20 000, men det er økende til tross for den teknologiske utviklingen. Kompetansebehovet har økt som et resultat av økt profesjonalisering og spesialisering. I næringene har andelen lønnstakere av totale årsverk for både jordbruk og skogbruk steget fra rundt 25 prosent i 2005, til 36 prosent i 2019 (SSB). Det er et stort behov for kompetanseutvikling særlig knyttet til digitale verktøy og de muligheter som ligger i ny teknologi.

Programkategori 07.60 Høyere utdanning og forskning

NHO Mat og Drikke er fornøyd med regjeringens oppfølging i statsbudsjettet av strategiplanen for desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter. Også UH-sektoren må rettes inn mot arbeidslivets behov for målrettede og fleksible etter- og videreutdanninger.

Kap. 286 Regionale forskningsfond

Den viktigste hindringen for å øke forskningsaktiviteten oppgis fra bedriftenes side til å være mangel på nødvendig intern kompetanse om forskning, oftere kortere tidshorisont enn det som gjelder i en del forskningsprogrammer, samt manglende støtte i fasen fra forskning og over til kommersialisering av forskningsresultatene. NHO Mat og Drikke mener det må finnes tilstrekkelige midler til å etablere:

- Løpende søknadsmuligheter og raske avgjørelser på kortsiktige programmer der bedriften trenger hurtig implementering
- Videreføre og styrke tilbud for ivaretagelse av utviklingsbehov i skjæringspunktet forskning, utvikling og kommersialisering
- Etablering av en enhet som kan hjelpe bedrifter som ikke selv har den nødvendige kompetansen til å gå i gang med et forsknings- eller innovasjonsprosjekt, herunder eksempelvis behovsdefinering, valg av tiltak og skriving av søknader

Vennlig hilsen NHO Mat og Drikke
Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk

